

Murarna Lasse Wickberg och Jonny Pettersson gör fasaderna på Igeldammsgatan fina igen genom att lägga på puts och färg. "Utmaningen är att få belä fasaden att se ut som den gjorde innan", säger Lasse Wickberg.

Fasadrenovering - ett gediget hantverk

När fasaderna på Igeldammsgatan ska renoveras krävs inte bara yrkesskicklighet. Murarna ska också kunna tampas med väder och vind.

– Det är ett hantverk som ställer stora krav på utföraren, säger stiftelsens fastighetsförvaltare Börje Palmqvist.

Fasadrenoveringen pågår för fullt på Igeldammsgatan. Lägenheter är täckta med ställningsväv och murare klättrar omkring på ställningarna. Ett dämpat dån av stora fläktar hörs.

Hyresgästerna på Igeldammsgatan kunde för något år sedan konstatera att fasaderna inte var i bästa skick när de såg klättrare hänga i linor för att knacka ner löst sittande puts och mur.

– Ja, vi var ju här och gjorde en besiktning. Mindre partier av fasaden hade börjat lossna så vi tog hit klättrare som tog bort det som kunde ramla ner av sig själv och innebära en fara, berättar Per Hallgren på hans

firma Puts & Plattsättning.

Planen var att sedan fortsätta med den stora fasadrenoveringen men det gick inte på grund av JM-bygget mitt över gatan. Vibrationer från sprängningar skulle göra arbetet svårt eller omöjligt.

Var femtonde år

Det är inte ofta man gör sådana här arbeten: ungefär en gång på 50 år. Stiftelsen har tidigare fasadrenoverat en fastighet i Vasastan, Kakelugnen 16 (Rödabergsgatan). Då var putsen i så dåligt skick att man tvingades riva i princip hela fasaden. På Igeldammsgatan är 15-20 procent av fasaden i dåligt skick.

– Det är rätt tid att genomföra en fasadrenovering, säger Per Hallgren. Väntar man längre kan jobbet bli onödigt omfattande.

Kan du berätta hur arbetet går till?

– När ställningarna är på plats och man har knackat loss det som sitter löst så tvättar man fasaden med

Per Hallgren basar på företaget som renoverar fasaderna på Kungsholmen.

högtryckstvätt för att få bort damm och smuts. Sedan lagar man upp fasaden, lägger på ny putsyta och till slut så avfärgar man. Avfärga betyder i det här sammanhanget att man lägger på ny kalkfärg, som så klart ska vara exakt den nyans som är på fasaden i övrigt, säger Per Hallgren.

Det är inte bara att lägga puts som ingår i renoveringen. Även balkongerna ses över. Räcken blåstras och målas om, ett arbete som görs på verkstad. Balkongfundamentet görs också om på vissa balkonger där vatten har kommit in och skadat konstruktionen.

Värmebläktarnas viktiga roll

Nu undrar kanske någon varför de stora fläktarna står där och kör hela tiden. Jo, det är för att hantera en av utmaningarna så här års med att lägga puts – vädret.

Värmarna är nödvändiga nu när det är kallt.

Börje Palmqvist förklarar.

– Om det är ett antal minusgrader så går det inte att putsa fasaden – om man inte samtidigt värmer upp den med gasol-drivna värmare. Utan värmarna kan putsen inte torka. Den riskerar också att spricka av kylan.

En ytterligare utmaning är vind.

– Luftcirkulation är bra, men om det blåser för mycket så tar vinden bort varmluften från värmarna. Ja, det är många parametrar att ta hänsyn till för att murarna ska kunna göra ett bra jobb, konstaterar Börje med ett leende.

Blommor som slokar

Renoveringsarbetet är så klart också en utmaning för hyresgästerna. Fläktar som låter, inplastade fönster, vävklädda byggnadsställningar...

– Första veckorna gick bra men sedan började jag bli påverkad. Det var jobbigt att inte kunna se ut, se vad det var för väder. Blommorna sloknade i mörkret. Jag åkte faktiskt till min dotter i Gnesta bara för att få ljus och kunna se nånting, berättar Mayli Allert.

Glad över innergården

Nu har de tagit bort plasten framför hennes fönster så nu är det mycket bättre, säger hon.

Viveka Hagfalk har inte blivit lika påverkad.

– Mitt köksfönster vätter åt judiska begravningsplatsen och det har jag kunnat öppna och se ut genom. De fönster som vätter åt fontänen har varit inplastade. Mest glad är jag över att innergården nu är klar så att jag kan gå där som jag brukar, säger hon.

Mohammed Amini lägger puts och Lasse Wickberg avfärgar, dvs målar på med ny färg.

Foto: Arne Rosengren

Mayli och Viveka ger företaget som renoverar beröm för att de håller bra ordning på gården. ”De som jobbar verkar måna om att det ska se så bra ut som möjligt här under arbetsperioden”, säger de.

Putts & Plattsättning har en gedigen erfarenhet av stora projekt när det gäller fasadrenovering. Bland annat har firman renoverat Maria Magdalena kyrka både invändigt och utvändigt, ett arbete som när det stod klart blev så fint att Per Hallgren själv blev rörd.

Det kommer att bli fint på stiftelsen också. Det är Mayli och Viveka säkra på.

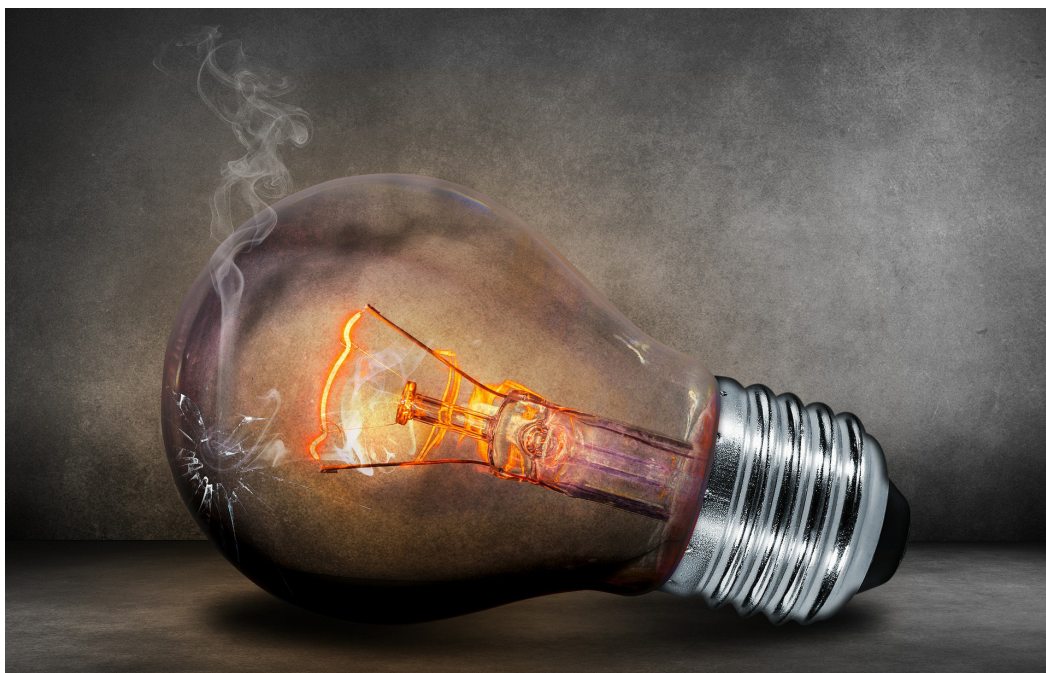
– Det byggs ju nya hus mitt emot, då känns det bra att också våra hus är fina, säger Viveka.

Arbetet, som har pågått sedan september 2021 och väntas vara klart i höst 2022.

Viveka Hagfalk (t h) är glad över att innergården är klar. Mayli Allert över att plasten över hennes fönster nu är borta. ”Det var så mörkt”, säger hon.

Så här kan du sänka din elkostnad

Gamla glödlampor sjunger på sista versen. Nu är det LED-lampor som gäller - de lyser lika starkt, drar betydligt mindre el och håller mycket längre.

Att släcka lampor hemma för att spara pengar är en dålig idé. Det säger Arne Rosengren som här kommer med bättre - och säkrare - tips.

Det har pratats mycket om höga elpriser i vinter. De som drabbas är framför allt ägare av småhus med direktverkande el. Men även lägenhetsinnehavare kan märka en liten prisökning, även om det vanligtvis inte handlar om så mycket pengar. Kanske ett par, tre tior i månaden.

Låt lamporna lysa

Det finns hyresgäster inom stiftelsen som vill sänka sin elkostnad genom att släcka lampor.

Men det är inte en särskilt bra idé när det gäller äldre personer, anser Arne Rosengren. Dels för att kostnaden för en tänd lampa är liten. Dels på grund av säkerhetsrisken.

– När lägenheten är nedsläckt och skum så ser man, särskilt som äldre, sämre och riskerar därför att falla och skada sig. Med tanke på hur lite du sparar kan det knappast sägas vara värt risken, säger Arne

Dessutom, lägger han till, så är det mycket trevligare om det är upplyst hemma. Belysning med flera olika ljuskällor i ett rum är bland det viktigaste för att skapa trivsel i hemmet.

Elspartips

Ett av Arnes främsta spartips är att byta till LED-lampor om man fortfarande har en massa gamla glödlampor hemma.

– Det blir en liten kostnad för inköpen av LED-lamporna men de håller mycket längre och drar betydligt mindre el än de gamla lamporna, säger han.

Använd grendosor

Det är bra att känna till att mobilladdare som är inkopplad i uttaget utan att ladda drar ström. Likadant med en tv som står i viloläge. Ett vanligt tips är att använda grendosor med strömbrytare för att stänga av elen till laddare och andra apparater som inte används. Nu ska man veta att det ju inte handlar om en särskilt stor kostnad, men många bäckar små...

När det gäller kyl/frys i lägenheterna så är de av det energisnåla slaget så den kostnaden går inte att få ner. Spisen drar så klart en del. Ett tips är att använda vattenkokare och lock på kastrullerna, det

spar energi.

– Apparater som producerar värme drar förhållandevis mycket el: värmefläkt, tvätt- och diskmaskin samt apparater för luftkonditionering, säger Arne.

Varmt i lägenheten

För en hyresgäst finns det inte så mycket mer att göra. Stiftelsen sköter värme och ventilation. Arne berättar att man har sett över värme och ventilation i husen och de nu står väl rustade inför framtiden.

När vi är inne på värme så avslutar Arne med ett varmetips.

– Täck inte elementen med möbler och tunga gardiner. Värmen måste kunna cirkulera i rummet. Stora möbler och tunga gardiner som går ner till golvet kan hindra cirkulationen.

Grendosa med strömbrytare är ett elspartips.

FAKTA

- Bara 10 procent av energin till en glödlampa blir ljus, resten värme.
- En LED-lampa drar en sjundedel så mycket el och håller 30-40 gånger längre än en glödlampa.
- Elen för en 10 watts LED-lampa (motsvarar 75 W glödlampa) som är påslagen i 100 timmar kostar ca 1,50 kr.
- Använd vattenkokare istället för spisen. En vanlig spisplatta drar dubbelt så mycket energi som en vattenkokare.
- Sätter du lock på kastrullen när du kokar mat eller vatten kan du spara 30 % energi.

Tack Christine för ditt arbete i stiftelsen!

Christine Wallmark har just lämnat som direktör för Stiftelsen Isaak Hirschs Minne. Hon hade den rollen i 19 år och hade under flera år innan dess arbetat som ekonomiansvarig. Jag var själv ledamot i styrelsen och sedan ordförande under hela Christines tid.

Christine har imponerat i sin roll som direktör. Med sin ekonomiska kompetens och sitt intresse för människor har hon verkat för att utveckla stiftelsens verksamhet på flera sätt.

Till exempel har hon, i dialog med hyresgäster, utvecklat gemenskapen, bland annat genom att inrätta flera lokaler för gemensamma aktiviteter. Hon medverkade till att sjösätta "Hyresgäster i samverkan", ett slags nätverk där hyresgäster samlas för att göra saker tillsammans inom olika intresseområden. Hon har även ökat tillgängligheten i befintliga gemensamhetslokaler.

Christine utgick redan tidigt från det som Axel Hirsch, Isaaks brorson, en gång myntade: att man ska vara en aktiv och levande samhällsmedborgare hela livet. Det har varit viktigt för henne att stiftelsens äldre hyresgäster ska utvecklas och växa, genom dialog och gemenskap, och genom att stödja och hjälpa dem med målsättningen att de ska klara sig själva. Hon har velat tillämpa ett salutogent perspektiv på den sociala verksamheten inom stiftelsen. Detta är idag också centralt i stiftelsens värdegrund.

Under hennes tid blev Stiftelsen 100 år (2018). Det firades på många sätt, men dessutom illustrerar det att flera av fastigheterna är minst 100 år gamla. Christine har därför fått lov att ta initiativ till omfattande underhåll och renovering av husen. Hon har överlag sett till att planera och systematisera underhållsarbetet på ett värdefullt sätt. Inför lägenhetsbyten har lägenheterna ofta fått en modernare och förnyad standard.

Jag vill också lyfta fram att stiftelsens trädgårdar har fått högre kvalitet. Inte minst under Coronapandemin var det betydelsefullt. De boende kunde ju inte umgås tätt inomhus, men kunde sitta ute i trädgården tillsammans på rekommenderat avstånd.

Dessutom har Christine sett till att stärka stiftelsens kommunikation bland annat via en ny hemsida, nyhetsbrevet Hirschnytt och att Stiftelsen finns med på Facebook.

Vi i styrelsen vill tacka Christine Wallmark för hennes många år som direktör för Stiftelsen Isaak Hirschs Minne!

Olle Wästberg

Styrelsemedlem 1984-98, styrelseordförande sedan 2007

Laila tipsar: Halkskydd

Det finns många olika sorters broddar att välja på. Allt ifrån lösa varianter man sätter utanpå sina skor/kängor till inbyggda som man själv fäller in och ut. De sistnämnda kräver bra balans och man blir smutsig på fingrarna när man fäller in och ut dem.

En tredje variant är kängor med **Icebugs** greppteknologi. Dubbarna jobbar individuellt och är inte helt fixerade. När kroppsvikten trycks ned i steget trycks dubbarna in mot sulans yta. Hur långt de trycks in beror på hur kraftigt foten sätts i och vilket underlag det gäller.

Denna funktion gör att dubbarna anpassar sig till vilket underlag som helst och ger ett bra grepp på allt från torr asfalt, till blött trä och ren is.

Skor/kängor med Icebugs dubbar rekommenderas inte för användning inomhus då de kan lämna märken på trägolv och liknande underlag.

De ska dock gå bra att använda på stengolv om man vågar pressa på i steget så att dubbarna trycks inåt i sulan så att gummit tar vid.

Kom ihåg att inga kängor kan garantera att man aldrig halkar.

Butiker i Stockholm som säljer olika kängor med Icebugs är bl a:

- Löplabbet City, Kungsgatan 35
- Naturkompaniet, Kungsgatan 26
- XXL Stockholm City, Hamngatan 31

Laila Runér

Icebugs